

POSTANOWIENIE

Dnia 10 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania P. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie

o odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 października 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 8 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 213/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 8 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 213/21, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie – w sprawie z odwołania P. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rzeszowie – oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 30 grudnia 2020 r., sygn. akt IV U 222/18, w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie P. P. od decyzji organu rentowego z dnia 29 grudnia 2017 r., nr 76/2017, w której ZUS Oddział w Rzeszowie – powołując się na przepis art. 108 § 1 w związku z art. 107 § 1 i 2 pkt 2 i 4, art. 109 § 2 pkt 1 i art. 116 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2017 r., poz. 201), art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) oraz art. 22 ustawy z dnia 10 września 2015 r. o

zmianie ustawy ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1649) przeniósł na P. P., byłego prezesa zarządu E. Sp. z o.o., odpowiedzialność za zobowiązanie w/w płatnika z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami za zwłokę w łącznej kwocie 763.506,12 zł w tym: na ubezpieczenie społeczne za zatrudnionych pracowników w E. Sp. z o.o. 391.086,78 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres: 3/2012-2/2013, 186.631,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 29.12.2017 r., na ubezpieczenie zdrowotne za zatrudnionych pracowników w E. Sp. z o.o. 86.147,84 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres: 8/2012-2/2013, 39.776,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 29.12.2017 r., na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za zatrudnionych pracowników E. Sp. z o.o. 40.279,50 zł z tytułu nieopłaconych składek za okres: 3/2012-05/2012; 8/2012-2/2013, 19.585,00 zł z tytułu odsetek za zwłokę naliczonych na dzień 29.12.2017 r., oraz stwierdził, że P. P. ponosi solidarną odpowiedzialność z pozostałymi członkami zarządu tj. W. S. oraz ze spółką z ograniczoną odpowiedzialnością E. za zaległości wynikające z jej działalności.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W ocenie skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: czy w rozumieniu przepisu art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. za rażące naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym należy uznać tylko takie, które nie mogą podlegać konwalidacji (a jeśli tak to na czym polega rażące naruszenie przepisów proceduralnych nie podlegające konwalidacji), czy też również inne rażące naruszenia przepisów proceduralnych, które na gruncie doktryny oraz orzecznictwa sądów administracyjnych kwalifikowane są jako rażące i powodują zawsze nieważność decyzji administracyjnej z mocy art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. bez względu na fakt ewentualnej konwalidacji.

Wskazano także, iż w sprawie niniejszej istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości – art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., gdyż brak jest wypowiedzi doktryny oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego wskazującego na rozumienie pojęcia rażącego naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, a w szczególności, czy należy w tym zakresie kierować się wykładnią rażącego naruszenia prawa dokonywaną na gruncie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. - w szczególności posilkować się w tym zakresie doktryną oraz orzecznictwem z zakresu prawa administracyjnego. Tym bardziej, iż postępowanie cywilne nie zna pojęcia rażącego naruszenia przepisów. W istocie bowiem sądy orzekające w niniejszej sprawie, zarówno I jak i II instancji dokonały wykładni pojęcia rażącego naruszenia prawa zawężającego - kierując się w tym zakresie - nie wykładnią, doktryną oraz orzecznictwem z zakresu prawa administracyjnego - lecz posilkując się uzasadnieniem do projektu nowelizacji, który przepis art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. wprowadził do porządku prawnego, błędnie przy tym rozumiejąc istotę rażącego naruszenia prawa jako tylko ograniczoną do uchybień, których nie można konwalidować. Według strony skarżącej pojęcie rażącego naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym należy interpretować kierując się wykładnią, doktryną oraz orzecznictwem z zakresu prawa administracyjnego.

Według skarżącego jego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Za tego rodzaju konstatacją przemawia wykładnia, doktryna oraz orzecznictwo na temat pojęcia rażącego naruszenia prawa na gruncie prawa administracyjnego. W postępowaniu cywilnym z zakresu ubezpieczeń społecznych, jako że postępowanie przed organem rentowym toczy się według przepisów postępowania administracyjnego, to w postępowaniu sądowym należy uwzględniać rażące naruszenie przepisów o tym postępowaniu zgodnie z jego rozumieniem na gruncie ww. gałęzi prawa. Gdyby w niniejszej sprawie zamiast sądu powszechnego orzekał sąd administracyjny to przy tego rodzaju uchybieniu z jakim do czynienia ze strony organu rentowego spotkał się wnioskodawca (naruszenie podstawowej zasady czynnego udziału strony w postępowaniu - art. 10 k.p.a.) wyrok byłby tylko jeden - stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej jako wydanej z rażącym naruszeniem prawa.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o: - oddalenie skargi kasacyjnej jako oczywiście bezzasadnej i nieuzasadnionej, - zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W odpowiedzi nie zawarto wniosku co do kosztów postępowania w zakresie trybu tzw. „przedsądu” z art. 398⁹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Twierdzenia o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej strona skarżąca wiąże z naruszeniem wskazanych przepisów prawa, na tle których jednocześnie – jak to określa skarga – pojawia się zagadnienie prawne oraz sugerowana potrzeba wykładni.

Taka konstrukcja uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wadliwa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że

przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałyby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964). W postanowieniu z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990, Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, budzi poważne zastrzeżenia. W uzasadnieniu powołanego postanowienia Sąd Najwyższy podkreślił, że w dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Jak wskazano w uzasadnieniu postanowienia z 21 października 2008 r., II PK 158/08, LEX nr 738506, przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą skargę kasacyjną podziela przedstawione wyżej stanowisko judykatury w zakresie omawianej kwestii.

Niezależnie od przedstawionej wyżej wadliwości uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania rozpatrywanej skargi kasacyjnej stwierdzić trzeba, że skarżący w swoich wątpliwościach – przedstawionych w uzasadnieniu wniosku – nie uwzględnia stanowiska zaskarżonego wyroku w zakresie oceny przedmiotowej kwestii pojęcia rażącego naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym. Według Sądu drugiej instancji w sprawie nie doszło do rażącego naruszenia przepisów o postępowaniu przed organem rentowym – przeczą temu fakty ustalone w sprawie przez Sąd Okręgowy. 28 listopada 2017 r. organ rentowy

zawiadomił odwołującego się o wszczęciu postępowania z urzędu w sprawie przeniesienia na niego odpowiedzialności jako prezesa zarządu spółki za zobowiązania spółki. Zawiadomienie zawierało stosowne pouczenia i wezwania do złożenia wyjaśnień i udokumentowania działalności w spółce. P. P. otrzymał zawiadomienie 30 listopada 2017 r. i stawiał się w organie rentowym 7 grudnia 2017 r., przy czym ustalono, że wyjaśnienia w sprawie odwołujący złoży w dniu 14 grudnia 2017 r. a akta zostaną mu udostępnione w dniu 11 grudnia 2017 r., na co wyraził zgodę. Jednak w dniu 11 grudnia 2017 r. P. P. nie stawiał się wobec czego w tym dniu organ rentowy wydał zawiadomienie nr 165/2017 o zakończeniu postępowania wyjaśniającego. Jednocześnie P. P. w dniu złożył pismo (prezentata 8.12.2017 r.), w którym wniósł o kolejne wyznaczenie mu 7-dniowego terminu do zapoznania się, co spowodowało 13.12.2017 r. uchylenie zawiadomienia o zakończeniu postępowania i wyznaczenie kolejnego zamkniętego terminu do 18 grudnia 2017 r. Wskutek bezczynności P. P. w dniu następnym tj. 19.12.2017 r. ponownie pozwany wydał zawiadomienie nr [...] o zakończeniu postępowania, ponownie informując wnioskodawcę o możliwości wypowiedzenia się co do zgłoszonych dowodów. Następne działania wnioskodawcy w postaci zgłaszania wniosków o udostępnienie akt w ZUS w Jaśle (wnioskodawca był przecież w ZUS w Rzeszowie, miał umówiony dwukrotnie termin zapoznania się z aktami i z tego nie skorzystał), ponowne określenie terminu do zapoznania się z aktami i złożenia wyjaśnień świadczą wyłącznie o intencjonalnym działaniu mającym na celu powstrzymanie pozwanego przed wydaniem decyzji do końca 2017 r. - co zresztą wynikało też wprost z wystąpienia pełnomocnika wnioskodawcy na rozprawie, jak też i z samej apelacji. W żadnym razie wskutek powyższych uwag nie da się zaaprobować zarzutu o rażącym naruszeniu przepisów w trakcie postępowania przed organem rentowym skoro sam wnioskodawca w miejsce merytorycznych wyjaśnień i zarzutów dokonał „wyboru linii obrony” polegającej na nieskutecznym wykazywaniu wyłącznie braków formalnych w postępowaniu administracyjnym tj. na zarzucie wydania zaskarżonej decyzji przed upływem 7 dniowego terminu do wypowiedzenia się przez wnioskodawcę do zebranych w sprawie dowodów.

Wady postępowania przed organem rentowym tylko wyjątkowo powodują konieczność uchylenia zaskarżonej decyzji ZUS; niektóre uchybienia mogą zostać

konwalidowane w postępowaniu sądowym przed sądem pierwszej instancji. Skarga kasacyjna dotyczy natomiast wyroku sądu drugiej instancji. Przedstawione w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania kwestie nie zawierają bezpośredniego odniesienia do naruszenia przepisów k.p.c. dotyczących postępowania przed tym sądem ani nie wskazują, jakie przeszkody uniemożliwiały przedstawienie zarzutów merytorycznych w postępowaniu sądowym, powodując konieczność zastosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Zwrócić też należy uwagę na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2023 r., III UZP 5/23, Legals, zgodnie z którą: 1. Uchylenie przez sąd pierwszej instancji zaskarżonej decyzji organu rentowego oraz przekazanie sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. następuje wyrokiem. 2. Uchylenie przez sąd pierwszej instancji zaskarżonej decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania z naruszeniem art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. samodzielnie nie uzasadnia uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku sądu pierwszej instancji i poprzedzającej go decyzji organu rentowego oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. Możliwość zastosowania art. 477^{14a} k.p.c. powinna być ograniczona do sytuacji wyjątkowych, gdy oprócz przesłanek z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. wystąpiły takie wady decyzji organu rentowego, że nie było możliwe ich naprawienie w postępowaniu sądowym.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[ms]

